

Lieta Nr. A420178222, SKA-98/2026

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026.gada 26.martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Rudīte Vīduša, senatori Laura Konošonoka un Jānis Pleps

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Global Media” pieteikumu par Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes 2022.gada 7.marta lēmuma Nr. 126/1-2 atcelšanu daļā, sakarā ar Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 27.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – padome) 2022.gada 7.martā pieņēma lēmumu Nr. 126/1-2, ar kuru citstarp aizliedza Latvijas teritorijā izplatīt televīzijas programmas – „THT-Comedy”, „THT4 International”, „FRIDAY International”, „KHL TV channel” un „TNT Music” (turpmāk – strīdus programmas) – uz laiku līdz Amerikas Savienoto Valstu Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (Office of Foreign Assets Control, turpmāk – OFAC) noteikto sankciju par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz akciju sabiedrību „GAZPROMBANK” atcelšanai.

Pieteicēja – SIA „Global Media” – vērsās tiesā ar pieteikumu par padomes lēmuma atcelšanu daļā, ar kuru aizliegts izplatīt strīdus programmas.

[2] Administratīvā apgabaltiesa ar 2024.gada 27.jūnija spriedumu pieteikumu apmierināja. Spriedumu apgabaltiesa, pievienojoties Administratīvās rajona tiesas sprieduma motivācijai, pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Ar pārsūdzēto lēmumu ir aizliegts izplatīt Krievijā licencētas televīzijas programmas, proti, tādas valsts elektronisko plašsaziņas līdzekļu televīzijas programmas, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts.

Atbilstoši Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma (*redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī*) 21.⁵panta trešajai daļai šāds lēmums ir vispārīgais administratīvais akts.

Lai gan strīdus programmas pieder Krievijā reģistrētām komercsabiedrībām, tās pieteicējai ir piešķirušas ekskluzīvas tiesības uz šo programmu retranslāciju Latvijā. Pieteicējas saimnieciskā darbība Latvijā balstās uz strīdus programmu retranslācijas tiesību pārdošanu programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzējiem (kabeļoperatoriem). Ņemot vērā, ka strīdus programmu izplatīšana ar pārsūdzēto lēmumu ir aizliegta, lēmums skar pieteicējas tiesiskās intereses turpināt iepriekš veikto komercdarbību, pārdodot strīdus programmu retranslācijas tiesības.

[2.2] Pārsūdzētais lēmums pamatots ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.pantu un 60.panta pirmās daļas 13.punktu, kā arī OFAC 2022.gada 24.februārī izdoto direktīvu Nr. 3 rīkojuma Nr. 14024 ietvaros (turpmāk – OFAC direktīva).

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka OFAC direktīvā noteikti ierobežojoši finanšu pasākumi attiecībā uz Krievijas akciju sabiedrību „GAZPROMBANK”, tajā skaitā tai aizliegti visi darījumi ar finansējuma nodrošinājumu un citi darījumi, kas norādīti OFAC direktīvā. Akciju sabiedrībai „GAZPROMBANK” pieder mediju holdings „Gazprom-Media”, kas ir tiešais vai pastarpinātais īpašnieks strīdus programmām. Padome ņēma vērā, ka šo televīzijas programmu īpašnieks ir iekļauts to organizāciju sarakstā, pret kurām ir noteiktas OFAC sankcijas, un atzina, ka Latvijā esošie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi – programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēji –, slēdzot līgumus par strīdus programmu izplatīšanu un veicot maksājumus vai citus darījumus saistībā ar konkrēto programmu izplatīšanu, ir tieši vai netieši pakļauti OFAC sankciju pārkāpšanas riskam.

[2.3] Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.panta pirmā daļa un 60.panta pirmās daļas 13.punkts nosaka padomes statusu un vispārējo kompetenci, tostarp nodrošināt Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu programmu politiku. Taču minētās tiesības normas neparedz padomes tiesības aizliegt programmu izplatīšanu.

Šādas padomes tiesības ierobežot programmu izplatīšanu un retranslāciju ietvertas Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma III un III¹ nodaļā. Taču padome lēmumā nav ietvērusi pamatojumu, kas ļautu pārliecināties, ka konkrētajā gadījumā ir izpildījies kāds no Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā ietvertajiem tiesiskajiem sastāviem, kas ļāva padomei noteikt strīdus programmu izplatīšanas aizliegumu.

[2.4] Padomes lēmumā ietvertais pamatojums neatklāj tādus apstākļus, kas kopsakarā ar padomes piemērotajām tiesību normām ļautu secināt, ka fakts par akciju sabiedrības „GAZPROMBANK” pakļaušanu OFAC sankcijām pats par sevi būtu pietiekams pamats, lai konstatētu, ka strīdus programmas neatbilst Latvijas Republikas nacionālajām interesēm un tādēļ to izplatīšana būtu aizliedzama.

Līdz ar to pārsūdzētais lēmums ir pretiesisks, bet pieteikums par tā atcelšanu ir apmierināms.

[3] Padome par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, kurā izvirzījusi turpmāk minēto pamatu sprieduma atcelšanai.

Padomes ieskatā, tiesa nepareizi iztulkojusi un piemērojusi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.panta pirmo daļu un 60.panta pirmās daļas 13.punktu un tas ietekmējis lietas rezultātu. Padome uzskata, ka minētās tiesību normas ļauj tai izdot nelabvēlīgu vispārīgo administratīvo aktu.

Padome vērš uzmanību, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 60.panta pirmās daļas 13.punkta piemērošana ir būtiska valsts informatīvās telpas stiprināšanā, lai nepieļautu Latvijā tādu programmu izplatīšanu, kas nav atbilstošas Latvijas nacionālajām interesēm un programmu politikai. Interpretējot šo tiesību normu pārāk šauri, kā to ir darījusi tiesa, pastāv risks radīt precedentu, ka padomei tiktu liegtas tiesības veikt pat tādu programmu izplatīšanas ierobežošanu, kuras pakļautas sankcijām, jo tieši šādu programmas ierobežošanas veidu neparedz neviens no Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pantiem.

Padome norāda, ka tiesas spriedumā ietvertā tiesību normu interpretācija rada riskus tam, ka Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā tiesiski varētu atrasties programmas, kuras pašas, to īpašnieki, tiesību turētāji, kā arī patiesie labuma guvēji atrodas sankciju sarakstos, un padomei nebūtu tiesību ierobežot šādu programmu izplatīšanu Latvijā. Šāda situāciju būtu pretēja Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma jēgai un mērķim, nekādā veidā neveicinātu Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu programmu politiku, kā arī kopumā būtu neatbilstoša Latvijas valsts un sabiedrības interesēm.

[4] Pieteicēja paskaidrojumos norāda, ka kasācijas sūdzība nav pamatota.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds, vai padomei bija tiesības aizliegt Latvijā izplatīt strīdus programmas tādēļ, ka pret šo programmu tiešu vai pastarpinātu īpašnieku ir vērstas OFAC sankcijas.

[6] Pārsūdzētajā lēmumā konstatēts, ka strīdus programmu, kuras tiek izplatītas Latvijas teritorijā, īpašniece tieši vai pastarpināti ir akciju sabiedrība „GAZPROMBANK” un tā ir iekļauta to organizāciju sarakstā, pret kurām ir noteiktas OFAC sankcijas. No minētā fakta padome secināja, ka Latvijā esošie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi – programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedzēji –, slēdzot līgumus par programmu izplatīšanu un veicot maksājumus vai citus darījumus saistībā ar strīdus programmu izplatīšanu, ir tieši vai netieši pakļauti OFAC sankciju pārkāpšanas riskam. Tāpēc padome šādu programmu, pret kuru īpašnieku vērstas OFAC sankcijas, atrašanos Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā ir atzinusi par neatbilstošu Latvijas nacionālajām interesēm un programmu politikai.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.panta pirmo daļu un 60.panta pirmās daļas 13.punktu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālo stratēģiju 2018.–2022.gadam (turpmāk – stratēģija), kā arī OFAC direktīvu.

Apgabaltiesa atzina, ka tiesību normas, ar kurām pamatots pārsūdzētais lēmums, neparedz padomes tiesības aizliegt strīdus programmu izplatīšanu. No tiesību normām, veicot to atbilstošu interpretāciju, tostarp vērtējot tās savstarpējā kopsakarā, apgabaltiesas ieskatā, neizriet pamats nelabvēlīga administratīvā akta izdošanai, tādēļ ir konstatējams likuma atrunas principa pārkāpums.

Senāts apgabaltiesas secinājumam nepiekrīt turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[7] Lai pareizi izprastu padomes kompetenci izdot vispārīgo administratīvo aktu par aizliegumu izplatīt konkrētas televīzijas programmas konkrētajā situācijā, ir jāņem vērā turpmāk minētie apsvērumi.

Vispārīgi apsvērumi par padomes kompetenci

[8] Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.pants (*šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētajā lēmuma pieņemšanas brīdī, ja vien nav norādīts citādi*) nosaka padomes statusu. Minētā panta pirmā daļa noteic, ka padome ir neatkarīga pilntiesīga autonoma institūcija, kas atbilstoši savai kompetencei pārstāv sabiedrības intereses

elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, kā arī uzrauga, lai to darbībā tiktu ievērota Latvijas Republikas Satversme (turpmāk – Satversme), šis likums un citi normatīvie akti. Padome ir atvasināta publiska persona.

Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka Saeima ir tiesīga Satversmes ietvaros noteikt autonomas valsts iestādes kompetenci un šādai iestādei piešķirtās kompetences apjoms ir noskaidrojams kopsakarā ar tās demokrātisko leģitimitāciju (*Satversmes tiesas 2016.gada 2.marta sprieduma lietā Nr. [2015-11-03](#) 21.2.punkts*). Šis likuma pants tādējādi ietver likumdevēja gribu nodibināt padomi kā autonomu publisko tiesību subjektu ar plašu rīcības brīvību jomā, kas ir būtiska demokrātiskas valsts funkcionēšanā, proti – sabiedrības interesēs uzraudzīt elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomu, kura ir būtiska vārda un preses brīvības īstenošanā (*Satversmes 100.pants*). Padomes kompetencē ir uzraudzīt šo jomu, neatkarīgi un autonomi rūpējoties, lai tiktu ievērota Satversme, kā arī jebkuri citi normatīvie akti.

Likumdevējs turklāt ir nodrošinājis, ka padomes locekļi tiek netieši demokrātiski leģitimēti ar Saeimas lēmumu (*Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 56.pants*). Tas sniedz nepieciešamo leģitimitāti padomei darboties savas kompetences ietvaros.

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 56.panta trešajā daļā izvirzītas prasības padomes locekļiem – citstarp pieredze plašsaziņas līdzekļu, izglītības, kultūras, zinātnes vai cilvēktiesību jomā, kā arī politiska neitralitāte. Padomes locekļu kandidātus, konsultējoties ar biedrībām un nodibinājumiem, kas darbojas plašsaziņas līdzekļu, izglītības, kultūras, zinātnes un cilvēktiesību jomā, izvirza Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija. Tas sniedz papildu leģitimitāciju (konsultējoties noskaidrots atbalsts no pilsoniskās sabiedrības), kā arī prasa ievēlēt tādus padomes locekļus, kuri profesionāli spēj identificēt un apsvērt sabiedrības intereses elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā kā demokrātiskai tiesiskai valstij būtiski svarīgā jautājumā.

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 60.panta otrajā daļā likumdevējs ir paredzējis, ka padome izstrādā un ar normatīvajiem noteikumiem apstiprina Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālo stratēģiju. Šāda stratēģija atbilstoši pantā noteiktajam ir ārējs normatīvais akts. Tātad likumdevējs ir paredzējis arī neatkarīgai un autonomai iestādes rīcībai būtisku instrumentu – pašai izstrādāt tās uzraudzībā esošās jomas attīstības stratēģiju, tostarp piešķirot tai normatīvu spēku. Lai arī stratēģija kā plānošanas dokuments pēc savas būtības parasti nesastāvēs tikai no tiesību normām, Senāts uzsver to, ka katrā ziņā tas norāda uz likumdevēja deleģējumu padomei patstāvīgi un efektīvi – ar normatīva akta izdošanas tiesībām – rūpēties par elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstību. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Saeima ir tiesīga pilnvarot autonomu valsts iestādi izdot likuma īstenošanai nepieciešamus ārējos normatīvos aktus kādā ar likumu tai piešķirtas kompetences jomā, kuras pārraudzībai ir nepieciešama īpaša kompetence un autonomija. Savukārt iestāde, īstenojot pilnvarojumu likumdevēja piešķirtās kompetences jomā, ir tiesīga noteikt saistošas prasības konkrētam tiesību subjektu lokam atbilstoši to darbības specifikai (sk. *Satversmes tiesas 2016.gada 2.marta sprieduma lietā Nr. [2015-11-03](#) 21.2.punktu*).

[9] Tādējādi, lai arī Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums virknē ar plašsaziņas līdzekļu darbību saistītu jautājumu ietver visai detalizētu noregulējumu, Senāts uzskata par būtisku to, ka vienlaikus likumdevējs ir piešķīris arī iepriekš aprakstīto plašo kompetenci padomei rīkoties neatkarīgi un autonomi ar mērķi nodrošināt Satversmes un citu normatīvo aktu ievērošanu elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbībā.

Ģeopolitisks konteksts padomes lēmuma pieņemšanas brīdī

[10] Senāts par īpaši nozīmīgu uzskata apstākli, ka padomes lēmums tika pieņemts 2022.gada 7.martā – tātad divas nedēļas pēc tam, kad Krievija 2022.gada 24.februārī uzsāka pilna mēroga uzbrukumu Ukrainai, šis apstāklis veido kontekstu arī padomes lēmumā norādīto OFAC sankciju noteikšanai pret Krievijas akciju sabiedrību „GAZPROMBANK”.

Krievija ir Latvijas kaimiņvalsts, tātad Latvija jau sava ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ nevar nerēķināties ar Krievijas politiku un rīcību. Krievijas agresija pret Ukrainu ne pirmo reizi apliecināja Krievijas nerēķināšanos ar

starptautisko tiesību principiem un suverēnas valsts robežām. Turklāt šāda agresija, tāpat kā uzbrukums Gruzijai 2008.gadā un Ukrainas teritorijas daļas – Krimas – aneksija 2014.gadā – tika pamatota ar atsaukšanos uz tautiešu tiesībām, tautiešu diskrimināciju un nepieciešamību tos aizstāvēt (Bērziņa I. *Russia's Compatriot Policy in the NordicBaltic Region. Grām.: Russia's Footprint in the Nordic-Baltic Informational Environment. Report 2016/2017. Prepared by the NATO Strategic Communications Centre Excellence. Rīga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2018, pp. 31–56, https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/final_nb_report_14-03-2018.pdf*). Saeimas 2019.gada 26.septembra sēdē apstiprinātās Nacionālās drošības koncepcijas 7.punktā šī Krievijas īstenotā tautiešu politika analizēta kā viens no draudiem arī Latvijas nacionālajai drošībai ([*Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu*](#)) (sk. arī *Senāta 2024.gada 25.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-112/2024, [ECLI:LV:AT:2024:1125.A420209922.7.S](#), 12.punktu*).

Par vispārējo drošības kontekstu un tā saikni ar mediju telpu liecina arī tas, ka Eiropas Savienība uzreiz pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā, jau 2022.gada 1.martā, paplašināja ierobežojošus pasākumus, vēršot tos arī pret noteiktu juridisko personu, vienību vai struktūru veidoto saturu, tostarp noteica liegumu to pārraidīt vai izplatīt ar jebkādiem līdzekļiem, piemēram, kabeļtelevīziju, satelīttelevīziju, interneta protokola televīziju, interneta pakalpojumu sniedzējiem, interneta video koplietošanas platformām vai lietotnēm (*Padomes 2022.gada 1.marta [Lēmums](#) (KĀDP) 2022/351, Padomes 2022.gada 1.marta [Regula](#) (ES) 2022/350, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā*). Tas tika pamatots ar apsvērumiem par Krievijas iesaistīšanos sistemātiskā starptautiskā plašsaziņas līdzekļu manipulēšanas un faktu sagrozīšanas kampaņā, lai uzlabotu savu stratēģiju destabilizēt savas kaimiņvalstis un Eiropas Savienību un tās dalībvalstis, par Krievijas iesaistīšanos nepārtrauktās un saskaņotās propagandas darbībās, kuras ir virzītas ar vairāku mediju kanālu starpniecību, kurus pastāvīgi tieši vai netieši kontrolē Krievijas vadība (*minētās regulas preambulas 3., 6.–8.apsvērumi*).

[11] Šādā situācijā Latvijas demokrātiskajai iekārtai un valsts un sabiedrības drošībai būtiski bija, lai padome un arī ikviena cita institūcija, kuras kompetencē ietilpst ar Krieviju saistītu apstākļu novērtēšana, objektīvi novērtētu un pārvērtētu riskus, par kuriem liecina gan Krievijas īstenotā politika vispār, gan Krievijas agresija Ukrainā, kā arī efektīvi rīkotos, lai novērstu Latvijas valsts suverenitātes, teritoriālās integritātes un demokrātiskās iekārtas apdraudējumu. Turklāt atkarībā no skartās jomas un apdraudējuma intensitātes tas varētu prasīt nekavējošu rīcību, negaidot likumdevēja izdarītus grozījumus normatīvajos aktos.

Šāda rīcība varētu ietvert arī finanšu plūsmas ierobežošanu agresorvalsts indivīdiem un organizācijām, kas iesaistītas stratēģiskās komunikācijas darbībās. OFAC direktīva šajā ziņā varēja būt būtiska valsts drošības interešu apsvēršanā un tālākajā rīcībā.

Padomes kompetence, ievērojot ģeopolitisko kontekstu

[12] Vispārīgi apgabaltiesa pamatoti pievērsusi uzmanību Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma normu sistēmai. Proti, no apgabaltiesas sprieduma izriet, ka tiesa ir uzskatījusi par būtisku to, ka, piemēram, likuma III un III¹nodaļa paredz visai detalizētu to gadījumu uzskaitījumu, kuros var ierobežot apraidi, retranslāciju, programmu izplatīšanu vai elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbību. Ja reiz likumā ir pietiekami detalizēts ierobežojumu uzskaitījums, tad varētu domāt, ka likumdevējs ir izvēlējis pats noregulēt, kādos gadījumos ir pieļaujams ierobežot konkrētas tiesības.

Tomēr jāņem vērā arī citi apsvērumi. Tā kā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums vispārīgi nav rakstīts apstākļiem, kad ir jāapsver kaimiņvalsts agresija un radītais apdraudējums, ir saprotams, ka likumā nav sīkāk detalizēts, kā rīkoties šādā gadījumā, savukārt pienācīgi apsvērta likuma grozīšana tik īsā laikā nav iespējama. Tātad nozīmi jo īpaši iegūst likumā paredzētā vispārīgā padomes kompetence un autonomija savas jomas pārraudzībā rīkoties atbilstoši sabiedrības interesēm.

[13] Tiesiskuma princips un valsts pienākums respektēt pamattiesības prasa, lai pamattiesību ierobežojums būtu noteikts ar likumu, kā arī būtu pietiekami skaidrs un paredzams. Uz to ir vērsts arī likuma atrunas princips, kas ir viens no tiesiskuma principa aspektiem.

Likuma atrunas princips, kas aprakstīts Administratīvā procesa likuma 11.pantā, paredz, ka privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu iestāde var izdot uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normas pamata. Ministru kabineta noteikumi vai pašvaldību saistošie noteikumi var būt par pamatu šādam administratīvajam aktam tikai tad, ja Satversmē, likumā vai starptautisko tiesību normā tieši vai netieši ir ietverts pilnvarojums Ministru kabinetam, izdodot noteikumus, vai pašvaldībām, izdodot saistošos noteikumus, tajos paredzēt šādus administratīvos aktus. Ja Satversme, likums vai starptautisko tiesību norma ir pilnvarojusi Ministru kabinetu, tad Ministru kabinets savukārt ar noteikumiem var pilnvarot pašvaldības.

Tātad likuma atrunas principa būtība ir paredzēt, ka privātpersonai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas pamatam jāizriet no tiesību normām, kuras akceptējis demokrātiski leģitimēts likumdevējs (tauta vai tautas vēlētie pārstāvji) (*Senāta 2019.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-262/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0426.A420139316.2](#), 7.punkts*). „Privātpersonai nelabvēlīgi administratīvi akti līdz ar to paši par sevi ir uzskatāmi par tik būtiskiem, ka valsts pārvalde tos nevar izdot pati uz savas iniciatīvas pamata, bet šeit nepieciešams likumdevēja pilnvarojums. Šāda valsts pārvaldes saistība ar likumdevēja pilnvarojuma ir demokrātijas virsprincipā ietvertā pilsoņu pašnoteikšanās idejas konkretizācija (..)” (Levits E. *14.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa*. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 198.lpp.).

Doktrīnā skaidrots, ka demokrātiskā tiesiskā valstī nav jāpastāv un Latvijā nepastāv „totāla” likuma atruna, jo tas nozīmētu, ka likumā vai citos normatīvajos aktos neparedzētos gadījumos iestāde nedrīkstētu rīkoties, kaut gan to prasītu saprātīga situācijas analīze. Valsts pārvalde tādos gadījumos kļūtu pārāk formālistiska un noteiktos gadījumos nespētu adekvāti rīkoties (sk. *turpat*, 197.lpp.). Turklāt Senāts iepriekš skaidrojis, ka tiesiskais regulējums ne vienmēr ir tiešā tekstā ietverts vienā konkrētā rakstītā tiesību normā. Tiesiskais regulējums var izrietēt arī no tiesību normu kopuma (*Senāta 2019.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-262/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0426.A420139316.2](#), 7.punkts*). Salīdzinoši, lai arī Publisko iepirkumu likuma 42.pantā ir ietverts detalizēts to apstākļu uzskaitījums, kas var būt pamats pretendenta izslēgšanai no dalības iepirkuma procedūrā, vienlaikus Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 11.¹pantā ir paredzēts, ka sankciju dēļ var tikt liegta līguma slēgšana ar pretendentu, kuram būtu piešķiramas līguma slēgšanas tiesības.

Tādēļ ir būtiski, vai no normatīvā regulējuma izriet likumdevēja griba piešķirt padomei kompetenci rīkoties, tostarp ierobežojot privātpersonas tiesības, situācijā, kad ir jānovērš ģeopolitiskas situācijas radīti riski un ir nepieciešamība aizsargāt demokrātiskas tiesiskas valsts principiem un Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu elektronisko plašsaziņas līdzekļu telpu. Savukārt no privātpersonas tiesību ievērošanas viedokļa ir būtiski, vai šāda kompetence izdot nelabvēlīgus administratīvos aktus ir pietiekami skaidri paredzēta likumā vai ar likumu pamatotos normatīvajos aktos.

[14] Kā jau iepriekš norādīts, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums vispārīgi paredz padomei autonomiju un plašu rīcības brīvību attiecībā uz elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozari. Turklāt padomei ir tieši paredzēta kompetence veicināt Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu politiku (*likuma 60.panta pirmās daļas 13.punkts*).

Tāpat jāatzīmē, ka likumdevējs ir tiešā tekstā paredzējis padomes kompetenci pieņemt konkrētus tiesiskas sekas radošus lēmumus, kas saistīti ar elektronisko plašsaziņas līdzekļu tiesībām veidot, izplatīt vai retranslēt programmas:

1) iekļaut programmas Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu sarakstā (*81.panta pirmā daļa*) paredz sodu par sarakstā neiekļautu programmu retranslāciju, tātad likumā ir tieši atzīta saraksta veidošana un tā tiesiskā nozīme; savukārt saraksta veidošana ir reglamentēta atbilstoši likumam pieņemtās Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2018.–2022.gadam 5.pielikumā);

2) piešķirt apraides tiesības nacionālajiem, reģionālajiem vai vietējiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, tostarp konkursa gadījumā vērtējot obligāto (padomes noteikto) prasību ievērošanu un programmu koncepcijas (15.–17.pants);

3) izsniegt apraides atļaujas, turklāt šajā sakarā vērtējot arī informāciju par elektroniskā plašsaziņas līdzekļa patieso labuma guvēju kontekstā ar iespējamu valsts drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējumu (18.pants);

4) lemt par jaunas apraides atļaujas izsniegšanu bez konkursa elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim, kas iepriekš tādu ieguvis konkursa kārtībā, tostarp izvērtējot valsts iestāžu sniegto informāciju par elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbības radīto apdraudējumu valsts drošībai vai būtisku apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai vai drošībai (18.panta sestā daļa);

5) izsniegt programmu retranslācijas atļaujas, tostarp vērtējot informāciju par elektroniskā plašsaziņas līdzekļa patieso labuma guvēju kontekstā ar iespējamu valsts drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējumu (19.pants);

6) anulēt apraides atļaujas un retranslācijas atļaujas, tostarp gadījumā, ja elektroniskais plašsaziņas līdzeklis apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību vai ja tieši vai netieši, pilnībā vai daļēji ir tādas personas īpašumā vai kontrolē, uz kuru ir attiecināmas starptautiskās vai nacionālās sankcijas atbilstoši Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumam (21.pants);

7) aizliegt programmu izplatīšanu Latvijas teritorijā (21.¹, 21.², 21.⁴–21.⁶ pants); turklāt padomei ir tiesības aizliegt tādas valsts, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts, programmu retranslāciju, ja tiek pārkāpti likumā paredzētie programmu veidošanas nosacījumi, un tas ietver arī likuma 26.panta pirmajā daļā noteiktos ierobežojumus, kas saistīti ar programmas satura ietekmi uz sabiedrības un valsts drošību, piemēram, aicinājumi uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, vardarbīgu valsts varas gāšanu, valsts teritoriālās vienotības graušanu, aicinājumi, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, slavina vai attaisno terorismu u.tml.;

8) pārtraukt bez atļaujas retranslētu programmu retranslāciju (21.⁷ pants).

Senāts secina, ka padomes kompetencē, kā tas redzams no Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma, ir gan konkrētu programmu veidošanas, izplatīšanas un retranslācijas kontrole, gan programmu satura kontrole. Lēmumu pieņemšanā liela nozīme ir arī valsts un sabiedrības drošības apdraudējumu izvērtējumam, tostarp sakarā ar elektronisko plašsaziņas līdzekļu, arī retranslētoju, patiesajiem labuma guvējiem.

[15] Izskatāmajā lietā padome bija pieņēmusi lēmumu par Latvijā retranslējamo programmu sarakstā iepriekš iekļautu programmu izslēgšanu no saraksta jeb aizliegumu tās izplatīt Latvijas teritorijā. Senāts no iepriekš minēto tiesību normu kopuma secina, ka šāda veida lēmuma pieņemšana neapšaubāmi ir padomes kompetencē, jo padome ir iestāde, kas nosaka, vai programmas ir pieļaujams Latvijā izplatīt, un tas vienlīdz attiecas gan uz programmu iekļaušanu sarakstā, gan arī programmu izslēgšanu no saraksta jeb aizliegumu izplatīt, kas būtībā ir iepriekš pašas iestādes izdotā labvēlīgā administratīvā akta atcelšana.

[16] No apgabaltiesas sprieduma var secināt, ka tiesa nav saskatījusi likumisko pamatu tam, ka programmas varētu aizliegt izplatīt tieši tā iemesla dēļ, ka programmu īpašnieks tieši vai pastarpināti ir ticis pakļauts OFAC sankcijām.

Var piekrist, ka tieši šāds vērtējamais apstāklis Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā tiešā tekstā nav paredzēts. Taču, kā jau norādīts, tiesisko pamatu var veidot arī vairāku tiesību normu kopums. Šajā gadījumā Senāts atrod pietiekamu tiesisko pamatu, kuru kopsakarā veido:

1) iepriekš aprakstītā padomes autonomā kompetence rūpēties par elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomu, tostarp par to darbības atbilstību Satversmei un citiem normatīvajiem aktiem;

2) padomes kompetence pieņemt lēmumus, ar kuriem atļauj vai aizliedz programmas izplatīt Latvijā (iekļaut Latvijā retranslējamo programmu sarakstā vai izslēgt no tā);

3) iepriekš aprakstītā kompetence citstarp izvērtēt ar valsts un sabiedrības drošību saistītus riskus, kas jāskata kontekstā ar konkrēto ģeopolitisko situāciju;

4) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums, kura 2.panta pirmā daļa paredz, ka Latvijā var tikt ieviestas arī citas Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts sankcijas; tātad tieši konkrēto valstu sankcijas, pat ja to pildīšana nav Latvijai obligāta no starptautisko tiesību viedokļa, ir atzīta kā noteiktos gadījumos Latvijas interesēm atbilstoša un paredz konkrētus tiesiskos mehānismus to obligātai pildīšanai.

[17] Administratīvā apgabaltiesa ir secinājusi, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵pants ir tā tiesību norma, kurā vienīgajā ir noteikts tiesiskais pamats ierobežot tādas valsts programmu izplatīšanu, kura nav Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Eiropas konvencijas par pārrobežu televīziju dalībvalsts. Proti, tas ir gadījumā, ja programmā ir pārkāpti likumā vai citos normatīvajos aktos paredzētie programmu veidošanas nosacījumi.

Senāts tam nepiekrīt. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵panta mērķis ir definēt programmu saturiskās uzraudzības robežas, proti, tiek respektēta brīvība attiecībā uz *programmu veidošanu*, retranslācijas gadījumā – brīvi veidotu programmu izplatīšanu –, kamēr nav pretrunu ar normatīvajiem aktiem. Tādējādi tiek respektēta Satversmes 100.pantā garantētā vārda brīvība, tostarp preses brīvība, arī elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības jomā (sk. *Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-02-0106 1.punktu*). Taču ierobežojumi, kas attiecas uz programmu veidošanu, nav vienīgie, kas ir jāņem vērā padomei. Iepriekš norādītās valsts drošības un sabiedriskās kārtības intereses, ievērojot konkrētā brīža ģeopolitisko situāciju, arī ir būtiski apsvērumi, un to nozīme ir skaidri paredzēta pašā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā, kā jau iepriekš norādīts.

[18] Administratīvā rajona tiesa (kuras sprieduma motivācijai apgabaltiesa pievienojusies) ņēma vērā apstākli, ka ar 2022.gada 26.maija grozījumiem Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.⁵panta pirmajā daļā tika paredzēts vēl viens izņēmums no šajā normā ietvertā pamatprincipa, ka padome neierobežo audiovizuālās programmas retranslāciju. Proti, ar grozījumiem tika paredzēts, ka padome var aizliegt izplatīt tādu elektronisko plašsaziņas līdzekļu audiovizuālās programmas, kuru jurisdikcijas valsts grauj vai apdraud citas valsts teritoriālo integritāti, suverenitāti vai valstisko neatkarību. No likumprojekta anotācijas tiesa konstatēja situāciju, ka pirms attiecīgo grozījumu izdarīšanas Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā nebija paredzēta iespēja ierobežot iepriekš minēto programmu izplatīšanu Latvijas teritorijā. Tiesa secināja, ka padome tātad jau pēc pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas tomēr varētu būt nonākusi pie secinājuma, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 57.panta pirmajā daļā un 60.panta pirmajā daļā ietvertās normas pašas par sevi nevar būt par pamatu aizliegumam izplatīt audiovizuālās programmas pat tad, ja to izplatīšana padomes ieskatā neveicina Latvijas nacionālajām interesēm atbilstošu elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu politiku.

Senāts noraida šādu slēdzienu par pretējo. Likumā ietvertais ierobežojums ir ar atšķirīgu tvērumu, turklāt konkrēta regulējuma ietveršana likumā atvieglo padomei lēmumu pieņemšanu, tāpat kā citu likumā skaidrāk definētu pamatu esība. Taču tas neizslēdz, ka attiecīgajā situācijā sabiedrības intereses prasīja padomei nekavējoties apsvērt Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un citos normatīvajos aktos ietverto tiesisko pamatu, interpretēt un piemērot to savas vispārīgās kompetences ietvaros sabiedrības interesēs.

[19] Pieteicēja šajā lietā argumentē, ka Amerikas Savienoto Valstu kā citas Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts sankcijas Latvijā netiek ieviestas automātiski. Kompetentā institūcija, kas nodrošina Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts noteiktās sankcijas, kuras būtiski ietekmē finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus vai finanšu un kapitāla tirgus intereses, ir Finanšu un kapitāla tirgus komisija (šobrīd – Latvijas Banka). Tāpat

pieteicēja norāda, ka padomei nav noteikta kompetence pieņemt lēmumus, kas vērsti uz šādu sankciju ievērošanas nodrošināšanu. To, kādā apmērā Amerikas Savienoto Valstu sankcijas jāievēro Latvijas Republikas teritorijā, ir jānosaka Finanšu un kapitāla tirgus komisijai, turklāt arī tikai attiecībā uz finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem.

Senāts neuzskata šos pieteicējas argumentus par lietā būtiskiem. Lai arī pieteicēja pareizi norāda uz gadījumiem, kad sankcijas tiek ieviestas kā obligāti Latvijā izpildāmas, Senāts arī šajā sakarā vērš uzmanību uz to, ka padomei ir autonomas tiesības un liela rīcības brīvība apsvērt sankciju esību un sekas savas kompetences jomā, kas nav finanšu tirgus intereses, bet sabiedrības intereses tieši elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības jomā. Tas nozīmē, ka padomei ir pienākums apsvērt valsts un sabiedrības drošības intereses un Latvijas plašsaziņas telpas darbību atbilstoši Satversmei. Padome, kā pamatoti norāda pieteicēja, nevar noteikt, ka Amerikas Savienoto Valstu noteiktās sankcijas ir Latvijā obligāti izpildāmas. Taču padome, ievērojot iepriekš norādītās sabiedrības intereses tieši elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomā, var ar savā kompetencē esošajiem instrumentiem patstāvīgi izvērtēt, vai ir jārīkojas, lai veicinātu to mērķu sasniegšanu, kuru labad sankcijas ir noteiktas, vai mazinātu riskus, kurus varētu radīt sankciju ignorēšana.

Senāts iepriekš ir vērsis uzmanību uz to, ka valsts pārvalde, arī neesot obligātam pienākumam ievērot sankcijas jeb ierobežojošus pasākumus, savas rīcības brīvības robežās var izvēlēties, piemēram, izvairīties no sadarbības ar uzņēmumiem, kuri sniedz ieguldījumu tādas valsts ekonomikā, kura veic agresiju pret citu valsti un tādējādi izdara acīmredzamu starptautisko tiesību pārkāpumu, un šāda izvairīšanās no sadarbības pati par sevi nav patvaļīga. Iepērkot preces vai pakalpojumus, tā var būt ētiska izvēle, kas sakņojas prettiesiskas rīcības neatzīšanas imperatīvā (sal. *Senāta 2024.gada 30.maija lēmuma lietā Nr. SKA-596/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0530.A420123624.7.L](#), 12.punkts*).

Padomes autonomā kompetence un rīcības brīvība rūpēties par elektronisko plašsaziņas līdzekļu jomas attīstību, ievērojot Satversmi, ietver padomes kompetenci novērtēt sankciju ievērošanas nepieciešamību, ievērojot arī sankciju noteikšanas mērķus un nepieciešamību veicināt to sasniegšanu, ievērojot valsts un sabiedrības drošības intereses jebkurā aspektā. Salīdzinoši arī Eiropas Savienības Tiesa ir uzsvērusi, ka pat būtisku pamattiesību ierobežojumu (respektīvi, to personu īpašumtiesību ierobežojumi, uz kurām attiecas Eiropas Savienības noteiktie ierobežojošie pasākumi) var attaisnot ar plašāku mērķi uzturēt mieru un starptautisko drošību. Šis plašākais mērķis izriet no Padomes 2014.gada 17.marta Regulas (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība, 1. un 3.apsvēruma un no Līguma par Eiropas Savienību 21.pantā izklāstītajam Savienības ārējās darbības mērķiem, un regula šo mērķi tiecas sasniegt (Eiropas Savienības Tiesas 2026.gada 12.marta sprieduma lietā „SBK Art”, C-465/24,[ECLI:EU:C:2026:187](#), 50.–51.punkts).

[20] Pieteicēja šajā lietā galvenokārt norāda uz savu ekonomisko interešu aizskārumu – iespēju samazināšanu gūt peļņu saimnieciskajā darbībā. Gadījumos, kad padome ierobežo programmu izplatīšanu, varētu būt vērtējams arī tas, vai ar programmu izplatīšanas liegumu tiek ierobežota arī demokrātiskas iekārtas funkcionēšanai būtiskā vārda brīvība, tostarp preses brīvība.

Personas tiesību ierobežošana var notikt, ja to atsver sabiedrības intereses, un tikai samērīgi – tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams. Gadījumos, kad padome izmanto savu kompetenci ierobežot programmu izplatīšanu – gan Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā precīzi noteiktajos gadījumos, gan gadījumos, kad ierobežojuma tiesiskais pamats izriet no citām tiesību normām –, tai ir rūpīgi jāpārbauda, vai ierobežojums ir samērīgs iepretim iespējami aizskartajām tiesībām un interesēm. Ja ģeopolitiskās situācijas būtisku izmaiņu dēļ padomei jārīkojas nekavējoties un pirms precīzāka tiesiskā regulējuma pieņemšanas, tai jo īpaši ir jāapsver, kā – cik precīzi, efektīvi un samērīgi – tā izmanto tai piešķirto kompetenci. Tiesas uzdevums ir pārbaudīt, vai padomes lēmums atbilst šīm prasībām.

[21] Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, apgabaltiesa nepamatoti atzina, ka padome pieņēmusi pārsūdzēto lēmumu, pārkāpjot savu kompetenci. Tā kā apgabaltiesa nav pareizi piemērojusi tiesību normas, kuras nosaka padomes kompetenci, tās spriedums ir atceļams. Izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai ir pēc būtības jāpārbauda

padomes lēmumā norādītais pamatojums programmu izplatīšanas liegumam (izslēgšanai no Latvijā retranslējamo audio un audiovizuālo programmu saraksta).

[22] Senāts vērš tiesas uzmanību uz apstākli, ka pieteikums konkrētajā lietā ir par pārsūdzētā lēmuma, ar kuru aizliegts izplatīt strīdus programmas, atcelšanu. Atceļot pārsūdzēto lēmumu, parasti atjaunojas atceltā administratīvā akta (konkrētajā gadījumā – lēmuma par programmu iekļaušanu audio un audiovizuālo programmu sarakstā) darbība, ja vien tas nav zaudējis spēku cita iemesla, dēļ. Apgabaltiesas spriedumā norādīts, ka aizliegums izplatīt strīdus programmas (uz atšķirīgu periodu – līdz brīdim, kad Krievijas Federācija izbeigs agresiju Ukrainā, tādējādi izbeidzot graut Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti un valstisko neatkarību) ir noteikts arī ar padomes 2022.gada 17.jūnija lēmumu Nr. 269/1-2.

Tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu ir pieļaujams atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta otrās daļas 1.punktam, ņemot vērā, ka strīdus programmu izplatīšana vēlāk tika aizliegta, pamatojoties uz citu lēmumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 27.jūnija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai;

atmaksāt Nacionālajai elektronisko plašsaziņu līdzekļu padomei drošības naudu 70 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

R. Vīduša L. Konošonoka J. Pleps